

Framväxten av sociala rörelers globala politik¹

Stellan Vinthagen

Institutionen för individ och samhälle, Avdelningen för socialpedagogik och sociologi,
Högskolan Väst

The Emergence of Social Movements' Global Politics

Globalization not only transforms capital, media and technology, but also creates conditions for *global politics*, beyond "international politics". New *transnational public arenas* emerge, where a broad range of actors articulate demands and interests.

A globalized political infrastructure arise from the combination of the (1) internal transnational mobilization within two opposing global networks: movements' World Social Forum and political economy elites' World Economic Forum; and a global connection with (2) regular dramatic street protests during multilateral regime summits; and (3) a permanent and virtual network of information communication technology that enables new forms of action, organization and mobilization.

Together these arenas make participatory and global politics possible for social movements. Regime confrontations are formed by the new global media of ICT in a way that transforms the struggle into a political drama, where activists' diversity of tactics – *The Majority Drama*, *The Carnival*, and *The David-Goliath Drama* – creates both competition and collaboration.

These arenas are only emerging and this new form of global political structure creates both possibilities and problems. Still, a unique potential to democratize politics is created.

Key words: social movements, democratization, globalization, resistance, public arenas, global politics

Sociala rörelser förändrar samhällen och påverkar staternas institutionaliserade politik. Revolutionerna i Tunisien och Egypten 2011 är tydliga exempel på detta. Även historiskt har vi sett hur rörelers politiska aktivism kan vara avgörande. Historiesociologen Charles Tilly (2004a; 2004b) har, i historiska studier över Europa och Latinamerika, visat att sociala rörelers opposition har spelat en avgörande roll för auktoritära staters demokratisering. Det är rent av det typiska sätt på vilket stater har demokratiserats, dvs genom folkligt baserade motståndsrörelser. Tilly menar även att

1 Artikeln är skriven inom det av VR finansierade programmet (2011–2015): "Motståndets globalisering" (HS-2010-54). Se även *Resistance Studies Network*: www.resistancestudies.org Jag vill tacka för värdefulla kommentarer och tips från tidskriftens två anonyma manusgranskare, samt från Mats Friberg, Mattias Klang, Johan Lindgren och Magnus Wennerhag.

rörelser som klarar av att forma breda sociala allianser som inbegriper marginaliserade grupper, har större chans att åstadkomma demokratisering. De senaste tre decennierna har vi dessutom sett hur en våg av folkrörelser fredliga motstånd har störtat överlägset fler diktaturer än vad väpnad kamp åstadkommit (Ackerman & Kruegler 1994; Ackerman & Duvall 2000; Bratton & van de Walle 1997; Johansen 2009). Dessa folkrörelser har, precis som i Tunisien och Egypten, kombinerat stora demonstrationer i huvudstäderna med strejker och civil olydnad.

Att rörelser påverkar nationell politik är alltså ett faktum. Men hur är det då med den "globala politiken"? Då vi saknar en "global stat" eller annan institutionaliserad representation av medborgares aktiva deltagande i globala beslut och frågor, verkar det inte riktigt lika tänkbart. Världspolitik betraktas fortfarande i hög grad som en verksamhet som bygger vidare på nationalstaten, dvs i form av mellanstatliga organisationer, på engelska Intergovernmental organisations (IGO), såsom FN eller EU. Här begränsas folkligt deltagande till en indirekt påverkan i val och debatter inom den knappa hälften av världens ca 200 nationalstater som har någon form av demokrati.

Frågan är då om det finns någon direkt form för ett folkligt deltagande i en global politik. Under senare tid har forskare även intresserat sig för hur transnationella sociala rörelser av olika slag har engagerat sig i globala frågor (se ex; Castells 1997; della Porta 2007; Gills 2000; Keck & Sikkink 1998; Santos 2006; Scholte 2007; Thörn 2006; Walzer 1998; Wennerhag 2009). Till denna växande flora av forskning vill jag i denna artikel tillfoga en beskrivning och en teoretisering av något som ännu inte uppmärksammas, nämligen hur den framväxande globala politiska *strukturen* präglas av de transnationella sociala rörelserna.

Syftet med denna artikel är att analysera hur villkoren och formerna för en framväxande "global politik" präglas av de transnationella rörelsernas konfrontationer med multilaterala regimer, nationalstater och transnationella företag. Artikeln gör detta genom att analysera hur sociala rörelser, i en reaktion på den marknadsdominerade globaliseringen, själva globaliserats under de senare decennierna, samt hur aktionsformerna och strategierna för denna reaktion ser ut.

En avgörande tes är att kreativa former av global rörelsepolitik växer fram i spåren av globaliseringen, både som del av globaliseringen, och som en reaktion mot (aspekter av) globaliseringen. Globaliseringen skapar inte bara en globalisering av kapital, teknologi och media utan även av politiken, en maktkamp som inte enbart är en "internationell politik", dvs mellan nationalstater (ex FN). I globaliseringen skapas transnationella politiska arenor inom och mellan vilka en stor mängd aktörer interagerar (i samarbete och konflikt) utifrån olika intressen.

En globaliserad politik uppstår på följande transnationella arenor: (1) *Den inre aktörmobiliseringens arena* i två motsatta globala nätverkssamarbeten i vilka aktörer världen över allierar sig med varandra, dels rörelsernas World Social Forum (WSF), dels de politiskt ekonomiska eliternas World Economic Forum (WEF). (2) *Konfrontationens arena* som uppstår när aktörer från dessa två globala nätverkssamarbeten möts under centrala multilaterala regimers toppmöten (alltsedan Världshandelsorganisatio-

nens (WTO) möte i Seattle 1999)². Med ”multilaterala regimer”³ avses i denna artikel mäktiga mellanstatliga och överstatliga organisationer såsom World Trade organisation (WTO) och Världsbanken, (3) *Det informationsteknologiska kommunikationsnätverkets arena*, den övergripande arena som skapats framförallt med hjälp av Internet och mobiltelefonnätet, vilket möjliggör nya aktionsformer, organisationsformer och samordningar av aktörernas verksamheter.

Den framväxande globala politiska strukturen är (än så länge) instabil, diffus, heterogen och ofullständig (Se figur 1 nedan). Men den möjliggör kamp om den globala regleringen bland en heterogen samling aktörer som tidigare inte var möjlig (annat än tillfälligt i vissa sakfrågor, exempelvis slaveriet, apartheid och Vietnamkriget). Härigenom uppstår en plattform för folkligt deltagande i globala frågor som i sin tur möjliggör en demokratisering. Långt ifrån alla aktörer eftersträvar demokrati, men för de som gör det, uppstår en ny möjlighet.

Arenornas politik är präglad av artikulationer som passar dess kommunikationsmedium (massmedia och Internet): politisk dramatik. Detta drama utspelas med digitala medel och speglar reella politiska konflikter och fyller en funktion som mobilisering av allianser och kampanjer även i en mer lokal vardagsvärld (den analoga ”verkligheten”). Den globala politiken är alltså viktig som representation av den lokala.

”Globalisering” utgörs av en kombination av internationalisering och transnationalisering som i ökad grad för samman jordklotets olika samhällen i ömsesidig påverkan. Globaliseringens mångdimensionella och motsägelsefulla process präglar vår samtid, ett tillstånd där ekonomins informationsteknologi, civilsamhällens rörelsekulturer och politikens multilaterala regimer i grunden omformar det internationella systemet och nationalstatens suveränitet (Abrahamsson 2003; Barber 2000; Castells 1996; 1997; 1998). Nationalstaten försvinner uppenbarligen inte men får en ny roll, oklart vad. Globaliseringens makrohistoriska förändringsprocess kopplar samman allt fler lokala platser och nationer med varandra, där ekonomiska, politiska, informationsmässiga, vetenskapliga, kulturella, massmediala eller andra sociala processer sammanvävs globalt. Sociologer har beskrivit detta som en ”komprimering” av tid och rum. Denna globala sammankoppling gör enstaka lokala platser allt mer beroende av andra lokala platser runt om i världen, det vill säga vi blir alla allt mer beroende av vad andra gör.

Denna globalisering är även kantad av konflikter. En grundläggande instabilitet finns i världskapitalismen som sådan (Wallerstein 2005) samtidigt som dess regelbundna kriser accentueras av det nyliberala projektet som i mer än två decennier

2 Egentligen förekom redan tidigare denna typ av konfrontationer, inte minst mot G8 mot Världsbanken och Internationella Valutafonden (International Monetary Fund, IMF), framförallt under 1980-talet i de så kallade ”IMF riots” i fattiga länder som utsattes för strukturanpassningsprogrammen. Men dessa konfrontationer inbegrep inte alls en lika hög grad av samarbete mellan en mångfald aktörer från det civila samhället världen över.

3 I detta sammanhang används också ”Intergovernmental organisation” (IGO) för samma fenomen. Det finns idag över 100 sådana organisationer/regimer, se exempelvis <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/appendix/appendix-b.html> (27 feb 2011).

dominerat globaliseringen. Globaliseringens konfliktgenerering förstärks ytterligare av de senaste årens militariserade imperialism (Barrow 2005; Hardt & Negri 2000; Malm 2004; Pieterse 2004) (framförallt genom "kriget mot terrorismen") liksom av klimatförändringen, samt av tecken på en fundamental försvagning av världens enda supermakt: USA (Galtung 2004; Wallerstein 2003).

Vart denna världshistoriska förändringsprocess leder beror till hög grad på rådande maktrelationer, vad olika aktörer väljer att göra och hur kampen mellan olika sociala krafter går. Globaliseringen kan, i detta sammanhang, beskrivas generellt och förenklat som en global intressekonflikt mellan aktörer inom politiken och ekonomin å ena sidan och aktörer inom civilsamhället å den andra (Gills 2000).⁴ Detta är naturligtvis en förenkling, då många fler konfliktlinjer existerar.⁵ Men för denna artikels syfte att ange huvuddragen i en global rörelsepolitik räcker det att fokusera på denna centrala konflikt.

Eliter från multilaterala regimer och transnationella bolag har en exklusiv tillgång till de resurser som reglerar globala flöden: flöden av information, kulturprodukter, pengar och varor. Dessa flöden påverkar alla civilsamhällen men på olika sätt och vissa mer än andra. En klass av "globalister" förflyttar sig som de vill, medan "lokalister" är bundna till sin plats förutom när de tvingas flytta på grund av krig och miljökatastrofer (Bauman 2000). Medan vissa grupper surfar på globaliseringsvägen, slås andra helt eller delvis ut av vågens kraft. Civilsamhällets behov och krav artikuleras av transnationella rörelsenätverk i kritik av dessa politiska och ekonomiska eliter.

Globaliseringen skapar helt enkelt en fundamental utmaning för nationalstatens historiska maktmonopol och traditionellt representativa och territoriellt baserade politik. Politisk aktivism måste därför idag förstås i relation till denna förvandling av nationell politik. Globaliseringen drivs av olika politisk-ekonomiska eliters sammanfallande intressen av en global marknadsexpansion in i nya geografiska områden (såsom den tidigare "Andra världen", exempelvis Östeuropa), in i staters offentliga verksamhet (genom privatisering), in i människors privata sfärer och till och med in i människors konstruktion av sin identitet. World Economic Forum är ett aktörsnätverk som samlar dessa marknadsidéologer och intressegrupper. Men denna militariserade marknadsexpansion har så ojämlika konsekvenser att en rad olika sociopolitiska reaktioner tvingas fram. En social reaktion på de kulturella, ekonomiska och politiska motsättningar globaliseringen skapar är oundviklig (Abrahamsson 2001; 2003). En primär sådan är WSF, rörelsernas World Social Forum.

Frågan som intresserar oss här är inte om det nyliberala inflytandet på globaliseringen skapar konflikter eller om en reaktion är möjlig. Både konflikterna och rörel-

4 Även om det på en konkret nivå ibland finns vissa sammanfallande intressen.

5 Det råder givetvis även konfliktlinjer inom civilsamhället, exempelvis mellan rörelser som kämpar mot religiös fundamentalism respektive för någon sådan religiös samhällsordning, rörelser som kämpar för flyktingars rättigheter och rörelser som bekämpar invandring, och liksom så finns konflikter mellan relativt starka utvecklingsorganisationer (NGO:er) och massrörelser baserade i Tredje världen. Detta är bara några interna konflikter inom de rörelser som mobiliserar transnationellt.

sernas reaktion tas här som ett faktum (Abrahamsson 2003; Gills 2000; Hardt & Negri 2000; Wallerstein 2003). Men då det i dessa konflikter finns många olika aktörer, och intressen blir det nödvändigt att göra några avgränsningar. Till att börja med avgränsar jag mig till rörelsernas agerande, även om en fullständig analys naturligtvis kräver en analys även av de multilaterala regimerna, transnationella bolagen, staterna och andra centrala kategorier av aktörer, samt en analys av den dynamiska interaktionen mellan dem och rörelserna. Jag ser det även som nödvändigt att avgränsa diskussionen till en viss kategori rörelser. Det finns nämligen många olika typer av rörelser, även fascistiska, rasistiska eller fundamentalistiska rörelser. Jag intresserar mig dock i detta sammanhang för förutsättningarna för rörelserns bidrag till en mer demokratisk, inkluderande och global politik. Indirekt rör därmed denna diskussion frågan hur globaliseringen kan bli demokratiserad globalt, det vill säga en allmän resurs (en "globalisering av globaliseringen"). Här blir det framförallt intressant om villkoren för en kontinuerlig demokratisering kan stärkas, snarare än en viss bestämd eller universell form av "demokrati", vilket ofta tenderar att bli en västerländsk version. Syfte med en sådan demokratisering, som jag ser det, är att skapa utrymme för offentliga och inkluderande samtal och beslut mellan berörda, en variation av demokratiska institutioner som kan hantera den komplexa och mångdimensionella globaliseringens motstridiga effekter i enlighet med de behov och krav som skilda aktörer från det civila samhället har. Det handlar om förutsättningarna för en global inkludering som undviker homogenisering: en värld med plats för "flera världar" samtidigt (som zapatisten Subcomandante Marcos uttrycker det), en mångfalds ömsesidiga respekt, där politik och demokrati diskuteras, en värld där framförallt världens (fattiga) majoritet är delaktig politiskt.

Den globala "rörelsen av rörelser" och mångfaldens politik

Den "globala rättviserörelsen" – vilket numera är den etablerade beteckningen – består av en bred flora av skilda rörelsekulturer vilka klarar av att samarbeta så till den grad att de åstadkommer regelbundna globala forum och mobiliseringar mot multilaterala regimer (Wennerhag 2009; Vinthagen 2002; 2003; 2008) (Se tabell 1 nedan). Tusentals smågrupper, informella nätverk, folkrörelser och byråkratiska internationella organisationer samverkar. Här finns allianser mellan gamla och nya rörelser, mellan massrörelser i syd och professionella lobbyorganisationer i nord. Denna "rörelse av rörelser" strävar efter globalisering av mänskliga rättigheter, rättvis handel, demokrati, ursprungsbefolkningars rättigheter, "matsuveränitet", klimaträttvisa och andra grundläggande värden (Sen m fl 2007; Santos 2006; Wennerhag 2009). De är alltså inte "antiglobalister". Aktivisterna arbetar för att "en annan värld" ska förverkligas. Heterogenitet har intressant nog blivit den gemensamma värdegrunden. I denna rörelse av rörelser hyllas en mängd metoder, perspektiv, frågor, grupper och ideologier samtidigt. En global pluralism förenas genom sin ömsesidiga respekt för varandras olika liv och situation och sitt motstånd mot den "enda vägens politik", alltså det nyliberala projektet olika eliter i världen driver i ett försök att minimera staten, konkur-

rensutsätta i princip allt som existerar på en marknad och framförallt skapa ett samhälle där vägen till lycka, fred och utveckling skall ske via ökad konsumtion. Den globala rättviserörelsen, världshistoriens största folkrörelse, skiljer sig från de oppositionella rörelser vi sett tidigare (Vinhagen 2008). Rörelsernas globala och heterogena nätverk ("rainbow coalitions", Peterson 1997) är inte enbart unikt genom att det bygger sin styrka ur en mångfald som tidigare inom vänstern har betraktats som "splittring", utan det är dessutom en oppositionell rörelse som inte vill basera sin kamp på det som historiskt varit vänsterns främsta verktyg: partiet eller gerillaarmén. Det framgår tydligt i Charter of Principles där grunden för World Social Forum (WSF) skapades 2001.⁶ I stark kontrast till det Kommunistiska Manifestet ges ett antal principer i Charter of Principles som handlar om mångfald, folkrörelser, ick-evåld, konstruktiva alternativ och autonoma projekt. Här efterfrågas inte längre något Avantgarde för En Stor Revolution som skall avskaffa det grundläggande förtrycket (klasshierarkin) som allt annat förtryck hävdas vila på. Istället framhålls heterogeniteten: det komplex av kamper som redan pågår och de många frågor som hänger samman och behöver stödja varandra i motståndet mot den mängd olikartade problem och det förtryck som drabbar människor i världen.

Den globala rättviserörelsen och WSF utgör alltså tydligt försök till en "ny politik" (Whitaker 2006). Samtidigt är det redan nu uppenbart att en sådan utopi är, liksom all utopi, visserligen vägledande men också omöjlig att uppnå. Pluralismen kan inte vara total. Gränser måste sättas. Kompromisser måste antas, osv. Detta är dock egentligen självklart. Även deltagarna själva på WSF för en omfattande och kritisk debatt om formerna för denna "nya" politik, om dess "open space" och heterogenitet eller "diversity".⁷ Vad som dock få har insett är att detta försök att uppnå något utopiskt, en annan värld, redan verkar producera en bieffekt, en plattform som möjliggör en global politik; en struktur av globala arenor. Det är just denna framväxande struktur vi skall fördjupa oss i nu.

Skapandet av arenor för global politik

Globala rörelserns olika strategier, metoder och allianser kan vara kompletterande eller motsägande beroende på vilka aspekter, situationer och kontexter vi talar om. Om vi här tar den lokala nivån av kampen för given som bas för rörelserna, en bas som kan vara intimt sammanvävd med den globala, kan vi alltså skönja tre arenor för global politik och jag kommer här att gå in på varje arena. För det första hade vi den *inre aktörmobiliseringens arena* i de två globala nätverkssamarbetena. Det är globala mobiliseringar som skapat dessa globala forum för respektive parts strategidiskussioner – World Economic Forum (1971–) och dess "skuggforum", World Social Forum (2001–). Till World Economic Forum kommer internationellt ledande företrädare inom politik och näringsliv, samt utvalda intellektuella och journalister, för att dis-

6 www.forumsocialmundial.org.br

7 Se <http://www.cacim.net/twiki/tiki-index.php?page=WSF> (24 feb, 2011).

kutera aktuella världsproblem såsom finanskriser, miljöfrågor och fattigdom. På WSF samlas numera omkring 100 000 rörelseaktivister från flera tusen stora och små organisationer för att i hundratals workshops diskutera erfarenheter, kampanjsamarbete, världsförändringar, alternativ och sakfrågor.⁸ Vid forumet i Amazonas 2009 samlades 150 000 aktivister och en stor del av deltagarna var från rörelser ur ursprungsbefolkningen i Sydamerika. Och vid WSF 2011 i Dakar, Senegal, samlades tiotusentals aktivister, framförallt från Väst och det fransktalande Afrika. Genom att vara på nya platser gör man det möjligt att delta för fler och fattigare grupper inom närområdet av ett forum. I Mumbai, Indien, 2004 deltog tusentals Daliter, dvs lågkastiga eller ”oberörbara”, genom att de vandrade till forumet från olika delar av Indien. Föregångaren till WSF är zapatisternas internationella möten mot nyliberalismen (”Intercontinental Encounter for Humanity and Against Neoliberalism” från 1996) i Chiapasdjungeln, i Mexiko, då ett par tusen aktivister från flera olika länder samlades. I och med att dessa olika forum är interna sammanstrålningar av respektive nätverk utgör de inte globala ”offentligheter”. En offentlighet är ett sammanhang där alla berörda kan uttrycka sig och gräla om gemensamma problem, både direkt med varandra och via olika media. Men WSF utgör en arena för de kritiska rörelserna och organisationerna, i deras kamp om agendan och strategierna inom denna globala mobilisering av civila samhällets krafter. WSF är alltså inte en global offentlighet, dock en global rörelsearena (se nedan under ”(1) Arenakampen i aktörsnätverket World Social Forum”). World Economic Forum samlar de centrala aktörerna inom den politiska ekonomin i försök att integrera analyserna och aktiviteterna. Här samordnas strategier och kampanjer i allt mer sammanvävda nätverk av aktörer. WSF samlar på ett motsvarande sätt de alternativa globalisterna inom världens civilsamhällen, de som har råd att under flera år resa världen runt till olika forum och protestmöten. Dessa forum är såsom politiska blockbildningar möjliga att tolka som den globala motsvarigheten till de nationella partiernas kongresser.⁹ Båda dessa globala sammanslutningar hävdar sig företräda lokalisternas intressen, de miljarder av människor som inte har tid och resurser att delta i en global kamp om samhällsförändringen. Men deras visioner om den framtida globala världen är fundamentalt olikartad. World Economic Forum eftersträvar en globalisering av en västerländsk modell av politisk, kulturell och ekonomisk utveckling, medan WSF är kritisk till den rådande utvecklingen och istället söker ett utrymme för flerfaldiga former för samhällsutveckling. World Economic Forum söker en värld som är sammanvävd av en global ekonomi och liberala värden och som

8 De kontroversiella frågorna huruvida WSF verkligen redan är ”globalt” (och inkluderar alla intresserade och berörda länder och grupper) eller enbart är unikt transnationellt omfattande, samt huruvida WSF är ett uttryck för ett demokratiskt civilsamhälle, är alltför stora frågor att ta upp här. Det diskuteras ingående i andra sammanhang (se Vinthagen 2008).

9 Det innebär dock inte att de kommer att förvandlas till ”globala partier”. Transnationaliseringens mångdimensionella och komplexa processer kanske inte alls lämpar sig för en global statskonstruktion. Det är också tänkbart att världen inte blir mer demokratisk genom ett enda parlament för sju miljarder medborgare, kanske krävs istället mycket mer kreativa och nya lösningar, mindre centraliserade och monocentriska (jmf förslag från George Monbiot).

löser utvecklingsproblemen genom mer handel, teknologisk utveckling och kapitalism, medan WSF söker en värld där olika kulturer och länder kan få lov att leva på olika sätt, där man prioriterar jämlikhet, demokratisering, respekt för mänskliga rättigheter, miljö och fredliga relationer, framför den traditionella formen för modernisering och utveckling. Dessa forums organisering är både en effekt av den historiska förändringen och ett uttryck för aktörers intressen att påverka globaliseringen. Forumen gör global samordning möjlig mellan olika organisationer och aktörsnätverk. De är förutsättningen för den intensifierade konfrontationen mellan globala visioner och intressen.

För det andra har vi *konfrontationens arena* som har uppstått när de två grupperingarna möts vid de multilaterala regimernas toppmöten – framförallt under möten inom Världsbanken, Världshandelsorganisationen (WTO), de starkaste nationella ekonomiernas organisationer: Group of Eight (G8) och Group of Twenty (G20), samt EU och Internationella Valutafonden (IMF). Konfrontationerna mellan de olika aktörerna inom den mångdimensionella globaliseringen – huvudsakligen mellan rörelsernas kulturella och politiska globalisering av civilsamhällen å ena sidan och de politiska ekonomiska eliternas marknadsorienterade globalisering å den andra – skapar emellanåt dramatiska konfigurationer. På denna arena utkämpas den kamp som fastställer vinnare och förlorare i kampen om legitimitet, och som prioriterar intressen – på gatan, i korridorerna, media och förhandlingsrummen.

En konfrontationskedja har bildats som sammanbinder en rad stadsnamn: Seattle, Washington, Prag, Nice, Quebec, Göteborg, Genua, Bryssel, Cancun, Hong Kong, Gleneagles, Heiligendamm/Rostock, osv. Konfrontationerna har det gemensamt att de är samlingspunkter för de olika globala aktörerna: multilaterala regimer, globala massmedia, globala rörelsenätverk och transnationella företags (TNF:s) lobbyorganisationer. Här utspelas symboliska konfrontationer inför en global publik. Här har en lång rad av skilda konfrontationer på tillfälliga platser bildat en kontinuitet som tillsammans skapat en global arena för en politisk kamp inom globaliseringen mellan dess olika krafter. Den kamp som påverkar sociala och ekonomiska relationer sker dagligen lokalt/territoriellt där kapitalkrafterna, statsapparaterna och rörelserna kämpar direkt med/mot varandra. På den globala arenan representeras denna mångfald av lokala kamper. Sammantaget, genom territoriell och global interaktion, bildas allianser och konfliktlinjer vilka avgör relationen mellan sociala krafter i världen.

Det är inte lätt att se sambandet mellan exempelvis kvinnokooperativens mikrokreditorganisationer i Bangladesh, småböndernas jordockupationer i Thailand, antipratiseringsaktivisterna i Sydafrika, fiskeriarbetarnas fackförening i Kerala, de papperslösa latinamerikanska hotellstäderna i Los Angeles, ursprungsfolken i Amazonas och de autonoma vänsteraktivisternas husockupationer i Berlin. Sådana rörelser utgör ett slags vardagskamp för överlevnad och värdighet, men motiveras så olika att de ter sig som tillhörde de inte samma rörelse.

Symbolkampen på den globala arenan kan fylla sin funktion som mobilisering för den lokala vardagskampen, och omvänt. Allt beror på hur väl de olika globala aktörerna använder sitt utrymme på arenan. Om de olika nivåerna förstärker varandra kan

rörelsen bli så stark att den globala arenan även blir platsen för bildandet av nya globala politiska allianser mellan sociala grupperingar som gemensamt kan förändra världsordningen. Det kräver en enighet som de multilaterala regimerna naturligtvis fruktar. Därför bjuder även de upp vissa reformorienterade frivilligföreningar (NGO:s) till dans med löften om systemkorrigeringar. Men allianser och enighet är svårt i en global mångfald av politik, metoder, behov, kontexter och intressen (Sen et al. 2007), och det återstår att se om och hur de kan uppstå.

Den globala arenan blir genom aktörernas ageranden inför global massmedia samtidigt ett globalt mediarum (elektroniskt massmediarum). Massmedia bestämmer inte vad aktörerna kan framföra, men tillhandahåller en struktur för hur framförandet kan bli synligt och hörbart. Dramatiken i aktörernas olika positioner poängteras, konflikter framhävs och personifiering sker på bekostnad av nyanserade resonemang. På detta sätt dramatiseras politiken.

Dramatiken vid toppmöten efter Seattle hänger samman med möjligheten/risken att de multilaterala regimernas möten stoppas. Att genom folkliga protester helt stoppa ett toppmöte för en multilateral regim är ett tydligt sätt att visa att regimen inte har legitimitet. Dramatiken är alltså inte bara teatral, hur färgrika eller kreativa protesterna än må vara. Dramatiken är inte heller bara en mediekonstruktion. Ytterst beror dramatiken på att en verklig maktkamp utkämpas mellan olika intressen. På ett grundläggande plan kretsar kampen kring regimernas legitimitet hos berörda befolkningar.

För det tredje har vi det *informationsteknologiska kommunikationsnätverkets arena*, den övergripande arena som skapats framförallt med hjälp av Internet och mobiltelefonnätet, vilket möjliggör nya aktionsformer, organisationsformer och samordningar av aktörernas verksamheter. Internet utvecklats till en virtuell¹⁰ och permanent arena för kampen. På denna tredje politiska arena utvecklas nya digitala varianter av offentliga rum, alternativa strukturer, sabotagemetoder och demonstrationer. Om informations- och kommunikationsteknologin (Information Communication Technology, ICT) är mediet med vilket konfrontationerna i Seattle och andra platser kablats ut av de stora mediebolagen, så är ICT också rörelsernas redskap för konfrontationerna på Internet. Det var rent av cyberkampen på Internet som omkullkastade MAI-avtalet (1998), vilket senare blev en av de centrala faktorerna till att regimkonfrontationerna blev globala 1999 i Seattle. Under 1980-talet var de begränsade till nationella protester och upplopp, speciellt riktat mot effekter av strukturanpassningsprogrammen i tredje världen.

Sammantaget skapas en struktur för global politik via (1) samordnande globala aktörnätverk (WSF och World Economic Forum), (2) konfrontationer mellan aktörer

10 Med "virtuell" menas här det som ibland kallas "utökad verklighet", något som varken är renodlat reellt ("verklighet") eller icke-reellt ("skenvärld"). Det virtuella är något vanligen datorgenererat som har delvis reella konsekvenser och samtidigt utifrån andra aspekter utgör en egen sluten värld skild från den reella (se NE). Genom delvis överlappning mellan det skenbara och det reella uppstår en relativ autonomi inom det virtuella som gör nya kreativa konstruktioner och interventioner i det reella möjliga.

från dessa nätverk i samband med multilaterala regimers återkommande toppmöten, och (3) en permanent interaktion via informations- och kommunikationsteknologin (ICT). Utifrån denna skiss över hur en global politik blir möjlig skall vi nu i detalj diskutera hur den globala politiken gestaltas i var och en av dessa arenor. Då denna artikel avgränsar sig till rörelserna inleder vi med hur aktörsnätverket World Social Forum utgör en plattform för rörelsernas globaliserade politiska agerande. Sedan ska vi diskutera rörelsernas globala konfrontationer med multilaterala regimer (IGO), och slutligen rörelsernas informationsteknologiska kamp.

(1) Arenakampen i aktörsnätverket World Social Forum

World Social Forum samlar en enorm variation av aktörer från olika länder i världen och utgör en globaliserande process där nya kampanjer och nätverk formeras, allianser bildas och strategier utvecklas. Det är i organisatörernas egen beskrivning en form av "open space" där heterogenitet möts, och gemensamma problem förenar trots olikheter (Sen mfl 2006; Whitaker 2006).

Samtidigt utgör WSF en arena där rörelserna konkurrerar med varandra om utrymme, agendan, prioriteringar, strategier och inflytande.¹¹ Jag har i andra sammanhang beskrivit hur en slags *politisk marknadsplats* uppstår (Vinthagen 2002) där man konkurrerar om samma deltagare vid de workshops, seminarier och uttalanden som görs, och där bokbordens varuutbud, flygbladsutdelning och demonstrationer (!) för eller emot olika saker regelbundet förekommer på forumområdet. Här tar knappast någon regim notis om protestaktionerna, men ibland blir andra aktivister provocerade, som när katolska aktivister demonstrerade mot abort med plakat med foton på aborterade foster under WSF i Nairobi 2007. WSF är en arena där man både konkurrerar och samarbetar med varandra. Det skapar givetvis spänningar och emellanåt konflikter.

Dessutom kan man konstatera att WSF har en intern beslutsstruktur som i hög grad präglas av informalism, ojämlikhet och bristande demokrati (Vinthagen 2008). Genom att man har en formell struktur (International Council, Secretariat, etc.) som enbart skall organisera forumen rent praktiskt, utan att fatta innehållsliga beslut om politiska program eller strategier, förekommer en kamp om inflytande på forumen i informella former. Vissa tongivande personer och organisationer har ett större inflytande än andra över vad som faktiskt händer och de kampanjer som bildas. Samtidigt är det helt klart så att det generellt är människor med större resurser (arbete, ekonomi, utbildning) som dominerar deltagandet på forumen (Santos 2006). Det finns alltså anledning att se kritiskt på bristerna i intern demokrati på forumen.

Trots denna problematik får man konstatera att WSF utgör en unik mobilisering med starka demokratiska inslag, och framförallt ett imponerande experimenterande

11 Denna maktkamp och konkurrens präglar även svenska sociala fora, se Henrik Nordvall: "Publikdragande namn eller aktivister med drag i? Om symboliskt kapital som maktresurs i den globala rättviserörelsens lokala organiseringsarbete", Sociologisk Forskning nr 2, 2010, s. 73–97.

med formerna för deltagande och inkludering av olika grupper och nya länder, exempelvis via självorganiserade workshops, insamling av aktionsförslag, tematiska konferenser, vittnesmålsdokumentation, öppen process för konstruktion av teman för kommande forum, rotering av platsen för forumen, etc. (Vinthagen 2008). På många sätt utgör WSF en form av *deltagarstyrd plattform* för global rörelsemobilisering, liknande andra sådana plattformar på Internet, exempelvis Wikipedia. Deltagarna skapar innehållet utifrån en grundstruktur, samtidigt som stora delar av denna struktur är möjliga att förändra om någon kommer på bättre former.

För vår analys i detta sammanhang är det viktigt att förstå att WSF inte enbart utgör en arena för intern kamp mellan rörelseaktörer, utan även försöker utveckla nya former för deltagande i global rörelsepolitik och har en bred variation av tematiska, regionala och lokala forum som kopplas samman i en "forumprocess". Forumprocessen blir då nämligen en mobiliserande länk mellan det lokala eller specifika i rörelsers politik, och det heterogena eller globala.

Enbart inställningen att man behöver utveckla nya former för en mångfaldspolitik är redan det ett nytt drag jämfört med den självsäkra och många gånger auktoritära formen för oppositionell politik som dominerade rörelserna på 1970-talet.

Sammantaget utgör WSF en arena för mångfaldspolitikens samarbete och konkurrens, där forumprocessen i sin helhet länkar en mångfald av territoriell (lokal, nationell, regional, etc.) politik med de globala arenornas politik.

(2) Arenakampen på toppmötena

Under det mest omskrivna toppmötet, WTO-mötet i Seattle 1999, uppvisade demonstrationerna en tydlig medialiserad rörelsepolitik, en politik med rötter i historiska folkrörelser men som blivit alltmer självreflexiv och mer medveten om politisk mediedramatik. Under konfrontationerna mellan regerande elitglobalister och alternativa globalister utspelas ett politiskt drama på gatorna där rörelser försöker forma kraftfulla rörelsebefrämjande tolkningsperspektiv ("kollektiv inramning" eller "collective action frames", se Wettergren & Jamison 2006) vilka förmedlas via både globala mediebolog och rörelsemedia. I och med att inte ens en hundradels promille av jordens befolkning är involverad i dessa globala arenakamper är det genom medialiseringens förmedlade bild av kampen som det finns en möjlighet för rörelserna att påverka den lokala och nationella kamp där basen för kraftmätningarna utformas. Det är genom att ett inspirerande diskussionsmaterial uppstår ur dessa globala arenakamper som rörelser i det lokala kan påverkas och en fortsatt mobilisering av nya aktivister kan ske. Om inte de olika globalisterna som deltar i arenan har tillräckliga sociala kontaktnät lokalt och om inte de symboliska representationerna av kampen slår an hos en bred allmänhet tjänar inte den globala arenan sitt syfte som representation av global politik. Ju mer intern angelägenhet regimernas möten blir, desto mindre blir förutsättningarna att globalisera regimernas frågor i demokratiska samtal runt om i världen. På denna medialiserade globala arena menar jag att det utspelas ett symbolkrig där vad jag vill kalla olika *rörelsedraman* gestaltas: "Majoritetsdramat", "Karnevalsdramat"

och "David-Goliat-dramat" (Vinhagen 2002). Alla tre utgör politiska dramatan i kraft av att de underminerar de multilaterala regimernas legitimitet och därmed deras effektivitet. Men de gör det utifrån tre olika logiker och arbetssätt.

Det första är *majoritetsdramat*. Det handlar om att fysiskt gestalta en betydelsefull opinion i stora demonstrationer, i vilka representanter för sociala grupper och organisationer deltar. Där är det viktigt att visa upp sitt respektabla sociala ansikte, det vill säga att inte använda maskering. Detta politiska drama kommer ur den liberala och socialistiska opinionstraditionen som via de klassiska sociala rörelserna mobiliserade opinioner i en politisk aktionsform som tidigare i historien var okänd: demonstrationen.¹² Här återfinns etablerade rörelser som kyrkor, fackförbund och politiska partier i marschleden, men även nyare rörelser och mer etablerade, professionella och byråkratiska organisationer (Non Governmental Organisations, NGO:s). Denna dramaform åskådliggör för de politiska eliterna att om de inte lyssnar på kritiken så riskerar de att politikens legitimitet undergrävs, och i värsta fall att de kan förlora nästa val. Dramaformen är systemkorrigerande. Genom att påpeka felaktigheter, försöka övertyga beslutsfattande eliter och föreslå reformer bidrar man till att systemet kan fungera effektivare och stabilare. Ett typfall är den amerikanska fackföreningsrörelsens medverkan i Seattle-demonstrationerna, där de av president Bill Clinton krävde reformerade arbetsvillkor (för amerikanska arbetare). Men också mer fundamental systemkritik förekommer, även om sådan oppositionell kritik stannar vid ord eller legala metoder, eftersom man i majoritetsdramat eftersträvar respekt, trovärdighet och status. I takt med att detta majoritetsdrama verkligen skulle bli uttryck för en organiserad majoritet är det dock möjligt att tänka sig att de systemkritiska aktiviteterna ökar. I takt med ett ökat självförtroende kan styrkan i protesterna också tänkas öka.

Den andra typen är *karnevals-dramat*. I detta försöker rörelser gestalta hur en annan värld skulle kunna vara möjlig, genom utopiska iscensättningar och subversiva lekar med roller och definitioner av maktrelationer.¹³ Man tar fasta på den fantasi-fullhet och det drama som fanns i den medeltida karnevalstraditionen, när låg blir hög och hög blir låg, när folket gycklar med makten och det heliga, när tabun och normer överskrids.¹⁴ Karnevals-dramat är en dramaform där masker och kostymkläder är centrala, men inte för att dölja vem man är utan för att lekfullt bli någon annan och därigenom åskådliggöra möjligheten av en annan värld. Här finner vi de rörelser som övar rollspel och agerar med hjälp av gatuteater och dramatiska punktktioner. De går på styltor, klär ut sig till sagofigurer, blåser i visselpipor, dansar till sambamusik, rullar fram pansarvagnar i rosamålat trä mot polisens kravallstaket, dukar upp en picknick framför avspärningar eller bär djurkostymer när de sittande blockerar vägar.

12 Enligt Charles Tilly var det först på 1700-talet som det vi kallar "demonstrationer" uppfanns (Tilly 2008).

13 Här är jag inspirerad av Mikhail Bakhtins klassiska verk *Rabelais and His World* från 1965 där karnevalens sociala institution målas upp. Om lekens betydelse för sociala rörelser, se även Cassegård 2010.

14 Karnevalstraditionen är vanligt förekommande i Europa, Latinamerika, USA och Indien.

En framträdande grupp inom karnevals-dramat är CIRCA: Clandestine Insurgent Rebel Clown Army.¹⁵ De är en armé av clowner som driver med poliser under toppmöten, militära rekryterare i USA eller andra aktivister (exempelvis då de stannade och visiterade aktivister under G8-mötet 2007). Deras vapen är humor och det medvetna undergrävandet av etablerade roller och definitioner, vår syn på verkligheten och världen.

Karnevals-dramat vänder sig inte till eliten utan till det mellan- och botten-skikt i samhället som, om de bestämde sig och agerade tillsammans, faktiskt skulle kunna beröva eliten dess maktbas och göra världen annorlunda. Dramaformen är utopiskt revolutionär, ett praktiskt visualiserande av inspirerande exempel på hur det skulle kunna vara. Man är systemkritisk, liksom delar av majoritets-dramat, men till skillnad mot majoritets-dramat söker man en utopisk systemförändring som i grunden ifrågasätter den rådande världsordningen. Karnevals-rörelserna är inte speciellt lämpade som samtalspartner med pragmatiska politiker, men dramaformen utesluter inte att vissa är villiga att förhandla med eliter. Denna dramaform har en historisk koppling till den ickevåldstradition som utvecklats från den indiska befrielse-rörelsen (via medborgarrätts-rörelsen i USA och situationisterna i Europa under 1960-talet). Den grundläggande tanken bygger på att en maktfullkomlig elit inte kan regera ett folk som har bestämt sig för att följa sina egna lagar trots hot om bestraffning och löfte om belöning (Vinthagen 2005).

Den tredje typen av politiskt rörelsedrama – *David-Goliat-dramat* – har historiska rötter i en annan politisk idétradition, den antiauktoritära tankeströmning som kan spåras till studentrevolten 1968 men även till anarkismen i spanska inbördeskriget och 1800-talets Ryssland (Katsiaficas 1997). Idag vidareförs denna tradition i Europa av den autonoma rörelsen, som tog form i samband med husockupationer under 1980-talet. Detta rörelsedrama är ett David-Goliat-drama (eller krigsdrama) där maktens orättvisa ("Goliat") och vår förmåga att försvara oss ("David") mot det till synes överlägsna gestaltas. Här är masken och annan klädsel central i syfte att skydda sin identitet från maktens repression. Masken skapar en anonymitet i det "svarta block" som bildas. Aktivisterna blir så anonyma att ingen egentligen kan säga vem den andre är som står bredvid i demonstrationen eller under ett upplopp. Vem som helst kan delta och ändå ha sin identitet skyddad. Stenkastaren bredvid kan vara din granne, kollega eller föreningskamrat. Så sett passar det svarta blocket den politiska marknaden mycket väl. En aktiv rörelsedeltagare kan hinna vara med på ett seminarium, en stor laglig demonstration, en gatuteater för att sedan på kvällen delta i upplopp. Ett deltagande i alla dramerna på samma dag är alltså möjlig för en och samma aktivist.

Genom att använda masker, gatstenar, trädgrenar, flaskor med bensin och andra liknande tillhyggen från stadens eller hemmets normala liv uttrycker David-Goliat-dramat ett vardagens våldsamma motstånd och ett förbannat inget-mer-skitsnack-civilsamhälle som fått nog, som vill sätta en gräns, som inte vill ha mer lögner (det

15 Se www.clownarmy.org

ociviliserade samhället). Slagorden säger detta tydligt nog: Ya Basta! – Enough is Enough! – Eat the Rich! – Var realistisk, kräv allt nu genast! Här uttrycks motsatsen till karnevalens utopi, en urban kravalldystopi. Men de som är med i detta drama har inte gett upp för det, minst av allt, istället ses aktionen som revolutionär i sig själv. ”Direkt aktion”, att agera utan ombud (läs politiker) är ledordet. ”Hellre en misslyckad aktion än att somna framför tv:n”, är attityden. Denna typ av aktivister försöker inte övertyga genom att stå för något positivt alternativ. Snarare ser de sig som det enda hoppet i kampen mot ett system, där elitintressen duperar till samarbetsanda och kompromisser. Men det går inte, menar dessa ”David-aktivister”, att komma överens med ett i grunden kryptofascistiskt systems olika former av förtryck: kapitalism, sexism, homofobi och rasism. David-Goliat-dramat försöker åstadkomma en systemreträtt eller, om man lyckas mobilisera tillräckligt stora massor, en systemkollaps. Om systemet tvingas dra sig tillbaka åstadkoms sociala eller geografiska frizoner där nya antiauktoritära livsformer kan utvecklas (”autonomi”). Motståndstrategin bygger på en heterogen samling av metoder och folkligt deltagande (den så kallade ”massan”). Våldet i motståndsfasen är enligt dessa aktivister i grunden defensivt då man enbart försvarar sig själv och sina erövrade zoner. Men den samlade strategin inom den autonoma rörelsen leder förr eller senare till våldsamma konfrontationer med polisen. Våldet tenderar att skymma det politiska budskapet men dess grad av legitimitet beror i hög grad på hur befogat det uppfattas vara av opinionen. Idag ser vi ett snarlikt David-Goliat drama utspelas i en rad länder och konflikter, även där den autonoma rörelsen inte finns, allra tydligast i Latinamerika och Sydkorea i regelbundna konfrontationer med polisen (Katsiaficas 1997).¹⁶

Nu har jag presenterat tre renodlade dramatyper vilka i praktiken förekommer i blandformer (se Vinthagen 2002). De samverkar i en bemärkelse, i en annan är de i konflikt. Samverkan innebär att majoritetens systemreformism och systemkritik ger trovärdighet till karnevalens systemutopiska agerande och systemattacken från de militanta David-Goliat-aktörerna framstår inte som marginella i hägnet av stora demonstrationer. Karnevalen ger majoriteten en aura av radikalism. David-Goliat-militansen framställer de andra dramerna i mer fördelaktig dager, majoriteten blir attraktiv som samtalspartner och karnevalen framträder som mindre extrem. Det är militansen hos David-Goliat-aktivisterna som lockar medierna till konfrontationerna, samtidigt som mediabilderna framställer konfrontationerna som just våldsamma vilket stör den dramaturgi som majoritetens aktivister och karnevalens aktivister vill framskapa.

David-Goliat-militansen ingår i den globala rättviserörelsens mångfaldspolitik på ett logiskt sätt, samtidigt som jag bedömer dess inverkan på den globala mediabilden som kontraproduktiv, åtminstone i vissa länder och vissa sociala grupper av betydelse för rörelsens möjligheter att nå resultat och bygga allianser. Detta politiska drama innebär en risk att annars sympatiserande grupper väljer att inte stödja eller delta i globala konfrontationer, och dramat blir ett tacksamt medel för de som vill svartmåla rö-

16 Se även George Katsiaficas om Sydkorea, Latinamerika och ”Anti-Globalization Movements”, sammanställt här; <http://www.eroseffect.com>

relsens ambitioner. Man kan även resa moraliska och demokratiska invändningar till denna politiska strategi och dess metoder, om inte annat för att andra aktivister, som inte fattat demokratiska beslut att acceptera metoderna, personligen riskerar att drabbas av statlig repression, polisvåld och rättsövergrepp.

Tabell 1: Några exempel på konfrontationsarenans rörelseaktivism.¹⁷

- 1970 Köpenhamn, Världsbanken. 10 000 demonstrerade. Motkonferens. >100 deltog i upplopp.
- 1982 New York, FN (fred). 1 000 000 demonstrerade (för nedrustning).
- 1988 Berlin, Världsbanken. 80 000 demonstrerade. Motkonferens.
- 1990 Bryssel, GATT. 30 000 demonstrerade.
- 1992 Rio de Janeiro, FN (miljö). 10 000 demonstrerade. Alternativkonferens.
- 1997 Amsterdam, EU. 50 000 demonstrerade. 2 000 gjorde gatufest. >100 deltog i upplopp. 700 gripna. Motkonferens.
- 1998 Birmingham, G7. 70 000 demonstrerade. 2 000 gjorde gatufest.
- 1999 Seattle, WTO. 50 000 demonstrerade. >100 deltog i upplopp. Motkonferens. Några tusen blockerade konferensbyggnaden. 520 gripna.
- 2000 Davos, WEF. 2 000 demonstrerade. Några fönster krossade.
- 2000 Prag, Världsbanken och IMF. 12 000 demonstrerade. Upplopp förekom. >850 gripna.
- 2000 Nice, EU. 100 000 demonstrerade. 5 000 gjorde blockad. >60 gripna.
- 2001 Quebec, Summit of the Americas (FTAA). 50 000 demonstrerade. Upplopp förekom. >400 gripna.
- 2001 Göteborg, EU. 50 000 demonstrerade (totalt). Motkonferens. 2 000 gjorde gatufest. >200 deltog i upplopp. >900 gripna.
- 2001 Genua, G8. 150 000 demonstrerade. Upplopp i stor skala. 20 000 gjorde blockader. >180 gripna.
- 2002 New York, WEF. 15 000 demonstrerade. 200 gripna.
- 2002 Barcelona, EU. 600 000 demonstrerade (totalt). Motkonferens. 8 000 gjorde blockader och aktioner. >100 gripna.
- 2003 Evian, G8. 50 000 demonstrerade. Upplopp förekom. >400 gripna.
- 2005 Gleneagles, G8. 200 000 demonstrerade. Motkonferens. 2 000 gjorde gatufest. >6 000 gjorde blockad. >700 gripna.
- 2006 St Petersburg, G8. Mindre demonstrationer. Blockad av väg. >40 gripna.
- 2007 Heiligendamm, G8. 50 000 demonstrerade. Omfattande vägblockader. Mellan 100–2000 gjorde upplopp (omtvistat antal). >1 000 gripna.
- 2008 Hokkaido, G8. >10 000 demonstrerade (men många demonstrerade för G8s plan av afrikanskt bistånd). >40 gripna.

17 Fakta hämtade framförallt från www.folkrorelser.nu (27 feb, 2011) i en omfattande rapport författad av Tord Björk; Miljöförbundets Folkrörelsestudiegrupps rapport 2002:1, "Toppmötesprotester 1968–2002", men även från bl a Reuters ("Timeline of violent protests at world summits" 27 mars 2009) och Wikipedia.

Under G8-mötet i Tyskland 2007 utspelades i början ett David-Goliat drama som fångade medias intresse och gjorde fredliga aktivister oroliga för den planerade ”massblockaden” av G8-mötet. Men i slutändan genomfördes en relativt tydlig karnevalsartad blockad där flera tusen aktivister stängde alla vägar till det inhägnade konferensområdet. Numera är dock toppmötesarrangörerna beredda på massiva protester och kan flyga in politikerna och deras tjänstemän via helikoptrar och genomföra sina möten som planerat. Den överraskningseffekt som gjorde en organisatorisk kollaps av Världshandelsorganisationens möte möjlig 1999 finns inte kvar. Däremot sker fortfarande reella politiska kollapsar påverkade av rörelsernas aktivism, exempelvis utvecklingsländernas mångåriga blockering av WTOs försök att minska handelshinder i den så kallade ”Doharundan”.

Rörelserna nöjer sig dock inte med att formera mobiliserande dramatan under regimers toppmöten. Även mellan toppmöten försöker de via sina transnationella aktivistnätverk (”transnational advocacy networks”, TAN) åstadkomma engagerande berättelser och dramatan som kan mobilisera stöd och utöva påtryckning på beslutsfattare (Keck & Sikkink 1998). Då spelas vissa regimer ut mot andra med hjälp av mediaanpassade bilder och budskap och avslöjande undersökningsrapporter. Auktoritära stater kan genom mobilisering av internationella kampanjer utsättas för kraftfulla påtryckningar (genom ett slags ”boomerang mönster” där även stater kan involveras i stöd för rörelserna, Keck & Sikkink 1998). Det sker i samma syfte som under toppmöten: att stärka den lokala kampen genom att transnationalisera den. Dessutom, i enstaka fall, är rörelserna starka nog att övergå från den globala dramatiseringen av kampen till ett förverkligande av global strukturförändring. Det sker när rörelserna tar initiativ och organiserar bildandet av nya regimer, exempelvis då en internationell kampanj mot personminor lyckades bryta ett dödläge inom FN och fick med vissa stater i ett nytt avtal som förbjöd minorerna 1999 (Ottawa Treaty) (Vinthagen 2011, kommande). Men för det mesta får rörelserna nöja sig med att åstadkomma reella förändringar lokalt och dramatisera möjligheten av globala förändringar. Under januari och februari 2011 har vi också sett hur en revolutionär rörelse i Egypten via Internet (Facebook, AlJazeera, YouTube, Twitter, etc.) har lyckats göra en nationell arena global. Informationsteknologin har onekligen gjort det möjligt att även den klassiskt territoriella politiken kan bli en global arena. Inte bara medvetenhet och sympatyttringar har möjliggjorts i realtid under kampens olika skeden. Även direkt tillämpning i inspiration (Libyen, Yemen, etc.) har åstadkommit en ”våg” av protester i Nordafrika, Mellanöstern som helhet, och även i helt andra delar av världen (t.ex. Kina).

Låt oss nu därför vända fokus till just denna informationsteknologiska arena, den tredje och avgörande för den globala politikens kontinuitet.

Den informationsteknologiska grunden för global politik

Det som gör dessa globala forum och globala konfrontationer så annorlunda mot tidigare liknande försök i historien är den permanenta integrationen med hjälp av informationsteknologi. Det är det som gör att flera globala arenor kan uppstå och att en global politik blir möjlig där sociala rörelser är en avgörande kraft. På arenornas virtuella och permanenta informationsteknologiska kommunikationsnät förekommer en kamp och utveckling som hittills inte varit känd och synlig i media. Nu har en del av detta förändrats. Vi har de senaste åren stiftat bekantskap med WikiLeaks enorma politiska kraft vilken uppstår genom en digital plattform för informationsläckor, samt sett hur sociala media (Facebook, Twitter, etc.) spelar stor roll i kampen för frigörelse i exempelvis Iran, Tunisien och Egypten. Idag ter sig denna form av aktivism mer självklar. Nu kan vi följa hur exempelvis USA:s regering försöker få elektroniskt baserade betal företag som VISA och PayPal att vägra ge service åt WikiLeaks, samtidigt som nätaktivisterna inom Anonymous attackerar de företag som saboterar för WikiLeaks.

Internets och mobiltelefonnätverkets kommunikations- och informationsteknologi (ICT) blir alltså en arena där multilaterala regimer (IGOs), transnationella företag (TNFs) och transnationella sociala rörelser, i olika konstellationer, kontinuerligt kommunicerar, interagerar, bildar allianser och bekämpar varandra. Här frodas en global och digitaliserad politik (Kullenberg 2010; Klang 2006). Förr hade staten monopol på massmedia, nu kontrollerar stater och mediabolag ägandet, samtidigt som den nya informationsteknologin möjliggör rörelsernas och individers relativt självständiga användning av mediet. ICT är interaktiv och decentraliserad kommunikation vilken möjliggör rörelsernas egna tv- och radiostationer (t ex Democracy Now), nyhetsbyråer (t ex Independent Media Center, IMC), e-postlistor, etc. Ett verktyg som stater och företag gjort sig beroende av är möjligt att manipulera för politiskt oppositionella krafter, för helt andra syften än vad som avsågs från början. Detta är avgörande för att det skall bli möjligt med en global politik med folkligt deltagande.

Rörelser använder till att börja med informationsteknologin som stöd till sin vanliga verksamhet. En alldeles oöverskådlig mängd epost-listor, hemsidor, chat-rum, bloggar och interaktiva forum ger aktivister från olika rörelser möjligheter till utökad kommunikation och nätverkande. Forum som organiseras av kommersiella företag funkar också som plattform för aktivister, exempelvis Facebook (där aktivister presenterar sig på personliga hemsidor, bjuder in till aktioner, möten, fester och konferenser och länkar till varandra), YouTube (där lokalt producerade aktivistfilmer läggs upp och sprids globalt) eller Kodak EasyShare (där bl a indiska stamfolk lägger upp digitala bilder från sina senaste aktioner för spridning globalt). Transnationella rörelsenätverk kan därmed sägas experimentera med nya (digitala) offentligheter som potentiellt kan fungera demokratiserande.

Dessutom finns nya aktivistverksamheter som är möjliga tack vare informationsteknologin. På Internets globala arena utför rörelseaktivister en rad olika typer av digitaliserade aktioner. En av de centrala verksamheterna är antivarumärkeskampen ("anti-branding" eller "cultural jamming") där Adbusters och liknande "mentala mil-

jörörelser” destabiliserar transnationella bolags varumärken genom digitala manipulationer. Kampen utförs genom exempelvis sabotage av regimers och bolags hemsidor (se Flashbacks arkiv av ”hackade hemsidor”),¹⁸ ”identitetskorrigeringar” (eller vad andra kallar ”identitetsstölder”, ”förfalskningar” och ”kapningar”) av regimers hemsidor där central information förändras för att underminera regimernas status, ”virtuella sit-ins”, ”elektronisk olydnad”, ”e-postbombning”, spridning av (falska) pressmeddelanden vilka hävdas komma från vissa bolag och regimer – och mycket annat. Vidare skapas genom informationsteknologin rent virtuella rörelser, rörelser som inte finns annat än i IT-världen, exempelvis i internetgemenskapen Second Life, där människor skapar en värld befolkade av sina ”personer” (”avatarer”). I Second Life har en ”virtuell guerilla” bildats som bekämpar företagens inflytande i Second Life. Denna community är inte oviktig då den har nästan en miljon regelbundna deltagare. Bland annat har där presidentkandidater drivit valkampanjer och en svensk ambassad öppnats. Föreställningen om Internets anonymitet ger möjligheten att ikläda sig andra identiteter, samtidigt som mediets avancerade kommunikationsnät möjliggör samordningen av gigantiska mängder av människor i aktioner (exempelvis multiredigering av texter, d.v.s. ”wiki-teknologi”).¹⁹ Det är detta som gjort världens största uppslagsverk – Wikipedia – möjligt: en plattform för samordning av miljoner individers kreativitet och kunskap. Dessutom är mediets grundmaterial – software eller programvaror – tillgängliga för rörelser att förändra, kopiera och vidareutveckla för egna behov. ”Fri mjukvarurörelsen” eller ”open source rörelsen” som gratis och kollektivt utvecklar lika avancerade program som världens marknadsdominant Microsoft (ex GNU/Linux, Ubuntu, Mozilla), förvandlar det privata ägandet till en allmän egendom, minskar vinstmöjligheten för flera av världens största bolag och använder skickligt copyrightlagstiftningen för att skydda sin verksamhet (deras princip att alla får använda programmen gratis är skyddat av copyrightregler och innebär att det är illegalt att göra sig en profit på det man utvecklat utifrån programstrukturen).²⁰ ”Copyleft” eller ”Anti-copyright” skyddas alltså av copyright! (Stallman 2004). Om lagstiftarna vill upphäva denna originella copyrightanvändning underminerar de samtidigt det privata ägandet av kunskap. En omöjlig situation med andra ord, men inte desto mindre reell. Förutom open source finns P2P-teknologi (peer-to-peer) som gör fildelning och utbyte av program mellan personer möjlig (Rheingold 2002; Vaidhyathan 2004). Dessa dataentusiaster har trots film- och musikindustrins motåtgärder funnit nya vägar och metoder, och fildelningen är större idag än då det första större fallet innebar att tillverkarna bakom fildelningswebbplatsen Napster fälldes i domstol år 2000. Idag är antagligen fildelning Sveriges största folkrörelse, trots att den är illegal. Över en miljon människor beräknas delta regelbundet. Tanken är att ”information wants to be free”, att kopiering inte är stöld utan en rättighet, att samhället kan utvecklas till hela mänsklighetens nytta om kunskap och kultur får cirkulera fritt.

18 Se www.flashback.se

19 Se exempelvis www.wikipedia.org om ”Wiki”.

20 Se reglerna angivna av en av upphovsmännen till rörelsen på www.gnu.org

Det innebär inte att man tar avstånd från allt vad privat copyright heter, inte heller att man anser att kulturskapare inte skall ha betalt för det de gör, eller att skapare av produkter inte skall få erkännande för det de gjort. En vanlig hållning är att man enbart tar avstånd från företagens eller individers omfattande profit från livslånga copyright-regler, många gånger ärvda sådana.²¹ Då några av världens rikaste musiker, Madonna och Metallica, drev processer mot kopieringen av deras musik förlorade de stöd från tidigare entusiastiska fans. I Sverige gör justitieministern och Antipiratbyrån allt mer desperata försök pådrivna av Hollywood och musikindustrin. Inte ens domen mot en av världens största fildelningswebbplatser i april 2009, det svenska The Pirate Bay, eller försöket med skärpt kontroll och straffåtgärder via IPRED-lagen verkar påverka fildelningen eller pirataktivismen i någon större skala (Kullenberg 2010; Rydell & Sundberg 2009).²²

Arbetet för en fri och gemensam tillgång till mjukvara till datorer, copyleft och nya offentligheter på Internet kan ses som rörelsernas kamp mot nyliberalismens projekt att göra allt mer av det offentliga till privat ägande och till varor på en marknad. Rörelserna skapar härmed något man kan kalla för "virtuella allmänningar". Istället för att fortsätta vänta på "global public goods" från det "internationella samfundets" nationalstater har rörelserna alltså börjat inför sådant allmänt ägande själva. Utan att be om lov genomför de en kollektivisering. Och detta kollektiva ägande är ingen petitess. Informationsteknologins programvaror utgör kärnan i den högteknologiska produktionen i dagens senmoderna samhällen, inom alla områden, i biltillverkningen likväl som på de statliga myndigheternas kontor (Castells 1996; 1998). Därmed är det också betydelsefullt när vissa företag, stater eller kommuner beslutar att byta ut sin programvara, d.v.s. använda fri mjukvara och därmed bidra till den "digitala allmänningen" (ex Brasilien och Venezuela).

Kampen sker inte isolerat i Internets virtuella värld. Poängen är att den digitala aktivismen sammanvävs med världen i övrigt. Varje rörelseaktivitet kan nu vidareutvecklas och anta nya former. Via Sharewares hemsida organiseras tillverkningen och distributionen av "gratis kläder utan regler", där stulna och begagnade kläder sys om och ges bort.²³ Hela verksamheten är ofinansierad och kostar inget. Det privata ägandet av kläder undermineras och ett alternativ erbjuds. Nya organisationsformer växer fram. Genom sammankopplingen mellan Internet, mobiltelefoni och datorer åstadkommer man nya möjligheter för samordning av aktioner ("smart mobs", Rheingold 2002). Det visar sig exempelvis i form av de numera populära och politiskt lekfulla happenings ("flash mobs") då människor på en viss tidpunkt och plats plötsligt gör det oväntade, exempelvis då ett par hundra personer, som träffats enbart via Internet,

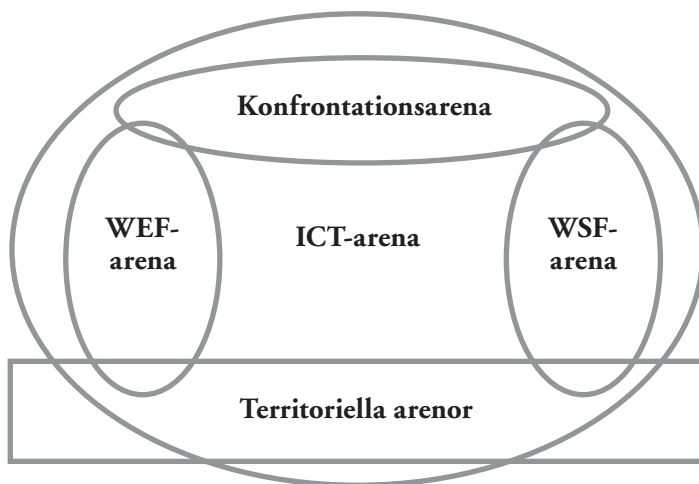
21 Se Piratbyrån på www.piratbyran.org för ett exempel på hur man kan argumentera för alternativa skydd för kulturproducenter och begränsade copyrightregler.

22 Se www.thepiratebay.org som fortfarande fungerar som vanligt trots dom, stora skadestånd, nya stämningar och olika stängningsförsök. Idag finns dessutom "spegelsidor" på flera ställen på Internet och hela innehållet på sidan fildelas på andra webbsidor. Därmed är det i praktiken i det närmaste omöjligt att stänga av sidan.

23 Se www.shrwr.org (vilket dock är en inaktiv hemsida numera, 12 feb 2010).

vid ett visst klockslag samtidigt gör en "die-in" mot Irakkriget på stadens torg och sedan går vidare i folkmassan som om inget hänt. På ett liknande sätt blev det möjligt för tusentals demonstranter att förenas med hjälp av SMS och få regimen i Filippinerna att falla 2001 (Rheingold 2002) och med hjälp av bl a Facebook föll regimen i Egypten 2011. Eller då antagligen världens genom tiderna största demonstration den 15/2 2003 samlade mellan 15 och 20 miljoner människor världen över i protest mot USA:s planerade krig i Irak, genom att samordna sig lokalt och globalt via e-post och distribuera material via hemsidor på Internet. Eller, genom att en klassisk etnisk gerillarörelses kamp för sitt särintresse och sin autonomi via skicklig symbolik och informations- och kommunikationsteknologi (ICT) förvandlas till en global angelägenhet för mänskligheten som helhet: en global kamp för alla marginaliserades rätt att existera. Chiapasindianerna utgör genom zapatiströrelsen en lokal representation för en allmän rättighet och för en mänsklig situation där vi alla som inte tillhör den absoluta globala eliten på ett eller annat sätt marginaliseras (Collier 1994). Zapatisterna har benämnts som världens första virtuella gerillarörelse. Internet utgör som vi sett också ett redskap som möjliggör kamp utanför ICT-näten. Aktivistgruppen The Yes Men kan tack vare sina "förfalskade" eller "identitetskorrigerande" hemsida för Världshandelsorganisationen få inbjudningar till den globala elitens interna sammankomster och därmed ikläda sig rollen som sin fiende. I föreläsningar där de ikläder sig rollen som företrädare för olika regimer destabiliserar The Yes Men regimerna genom att skickligt balansera på gränsen mellan trovärdig professionalism och skandalartad cynism. Ett exempel var då en "representant" för Världshandelsorganisationen argumenterade inför en företagarkonferens för den ekonomiska nyttan av att ha "distansarbetare" i Afrika istället för det mer kostsamma traditionella slaveriet (The Yes Men 2004). Falsa pressmeddelanden från ekonomiska organisationer utgör också en del av denna "identitetsstöld", exempelvis då kemiföretaget "Dow Chemical" för första gången tog fullt ekonomiskt ansvar för skadorna vid Bhopalkatastrofen i Indien (vilket ledde till omedelbart kursfall för företagets aktie), eller då "Världshandelsorganisationen" kallade till presskonferens och meddelade att de skulle lägga ned organisationen eftersom de hade misslyckats avskaffa fattigdomen. Genom att ikläda sig företagens kläder och (brutalt tydligt) gestalta konsekvenserna av företagets politik och intressen skapar The Yes Men en reaktion mot kapitalismens rovdrift och arrogans. The Yes Men har en möjlighet att nå den publik som inte läser långa utredningar eller fackböcker i ämnet. Dessutom skapar deras allvarliga och humoristiska drama ibland starka avslöjanden av en utbredd cynism och ignorans i företagsvärlden och media. Därmed kan de fungera som väckarklockor för oss alla.

Jag har nu diskuterat hur den permanenta arenan bestående av informationsteknologisk kommunikation tar sig uttryck i rörelsernas verksamhet, och jag har diskuterat hur det politiska dramat artikuleras på multilaterala regimers toppmöten, liksom även hur WSF som en aktörsarena för rörelserna länkar det lokala och globala, formar nätverk och experimenterar med demokrati. Det är därmed möjligt att dra ihop dessa diskussioner och återvända till artikelns frågeställning.

Figur 1: Struktur för rörelsernas globala politik: Figuren anger delvis sammanhängande arenor där olika aktörer är verksamma. Arenorna utgör sammantaget en framväxande struktur för global politik.

I basen av figuren har vi de territoriella arenorna. Här finns ett otal lokala, nationella eller regionala politiska rum där en grundläggande vardagskamp sker i en analog verklighet, som ibland digitaliseras via ICT (som i Egypten 2011). De territoriella arenorna har i ökad grad dominerats av nationalstaten från och med mitten av 1600-talet. Det är först i och med globaliseringen och framväxten av transnationella arenor som nationalstatens suveränitet har begränsats och vi får både internationell och global politik.

Den arena som omfattar större delen av de andra arenorna är idag ICT-arenan. Internet blev omkring 1995 tillgängligt i mer allmän omfattning, digital media håller snabbt på att bli det. Men ICT-integrering i produktionen tog fart redan på 1970-talet (Castells 1996).²⁴ Denna arena är i hög grad en kommunikationskamp men även en kamp om kontroll och övervakning. Multilaterala regimer och transnationella företag (TNF) använder olika ICT-aktiviteter såsom exempelvis intranät, övervakningskameror, satelliter, tv, databaser för kontroll av digitala flöden, likväl som hemsidor eller andra internetaktiviteter (e-post, nyhetskanaler, etc.). Dessa ”hackas” eller saboteras av digitala aktivister som i sin tur använder egna hemsidor, ICT-nätverk (SMS, trådlös kommunikation, etc.) och (andra) internetaktiviteter.

²⁴ Effekter av ICT har redan global omfattning, medan Internet inte ännu är globalt tillgängligt. Det finns i hela världen men är i praktiken tillgängligt enbart för digitalt litterata i urbana miljöer, idag enligt tillgänglig statistik ca 25 % av världens befolkning. Samtidigt utgör hela ICT-området av olika kommunikationstekniker användbara former för att skapa nya och egna kommunikationsnätverk.

Sedan finns två arenor för inre aktörsmobiliseringar; WSF (1971–) vs. WEF (2001–). Forumen är interna arenor med var för sig en stor variation av aktörer, vilka syftar till utformandet av analyser, politiska program, allianser och kampanjer. Inom respektive forum förekommer en stark organisering men det är bara en svag direkt kontakt mellan dem. Forumen är på politisk kollisionkurs och representerar olika intressen. Permanenta nätverkskontakter, arbetsgrupper, sekretariat, anställda, etc. har etablerats inom varje forum för sig. WSF genomförs vartannat år och ”forumprocessen” består av sammankopplade lokala, regionala och tematiska forum (över 30 per år). Båda dessa forum använder sig i hög grad av ICT för sin organisering.

Slutligen har vi en konfrontationsarena där multilaterala/IGO toppmöten (ex G8, WTO, IMF, Världsbanken, etc.) möts av transnationellt organiserade protester. Den nådde definitivt global nivå 1999 genom rörelsernas konfrontationer i Seattle mot WTO. Olika regimer har möten under några dagar i olika länder med regelbundna intervaller (se tabell 1 ovan). Här förekommer (in)formella möten och förhandlingar parallellt med en medial gestaltning av en gatukamp mellan mötesarrangörerna via poliser och säkerhetsvakter och rörelseaktivisterna. Kampen på arenan är i hög grad globalt medialiserad via ICT och rörelserna mobiliserar även i hög grad via ICT.

Slutdiskussion: Är en demokratisering av den globala politiken möjlig?

Det är den sammanlagda effekten av den interna transnationella samordningen av aktörsnätverk i World Economic Forum respektive WSF och en global sammankoppling mellan tillfälliga regimkonfrontationer på gatan och ett permanent och virtuellt högteknologiskt kommunikationsnät, som gör att det idag är möjligt att föra en global politik. Offentliga samtal, mobiliseringar och social kamp sker redan och möjligheten öppnas för framtida gemensamma förhandlingar och beslut. Sammantaget skapas en struktur av flera delvis sammankopplade globala arenor där den politiska kraftmätningen om världsordningen utspelas. Vi ser inget globalt parlament och ingen regering men flera olika arenor för global politisk interaktion och kamp. Det gör det möjligt för rörelser att mobilisera opinioner och samordna politiska handlingar även på ett globalt plan.

Nya möjligheter till global demokratisering har uppstått i dessa arenor som globaliseringens konflikter ger upphov till. Inbyggda motsättningar i globaliseringen är paradoxalt självt upphovet till hoppet om demokratisering. På de globala arenorna förhandlar aktörerna om dagordningar, allianser och definitionsrätten, och utformar konfliktteman och positioneringar i förhållande till varandra. Här avgörs villkoren för den största historiska omstruktureringen som skett av världen sedan nationalstatens framväxt under moderniseringen och kolonialismen.

Ingen aktör kan utan en bas i det lokala, utan diskursivt inflytande och utan en kraftfull allians av organisationer, tillskansa sig en position i denna framväxande maktstruktur. Kampen på en global arena är intimt sammankopplad med en vardaglig kamp mellan aktörer på en mångfald av lokala/territoriella arenor. En aktör

kan inte räkna med att vinna inflytande genom enbart skickligt agerande i globala mötesrum. Snarare är det den dynamiska interaktionen mellan vad nätverken och dess inblandade aktörer gör i form av global och lokal samordning som avgör. Samordningen av olika lokala mobiliseringar av strejkande fackföreningar, bojkottande konsumenter och kritiska medborgare i allmänhet, stärker möjligheten att agera på en global arena. Politisk tyngd skapas, nu liksom förr, ur styrkan i de "arméer" man representerar. Och på motsvarande sätt avgör starka aktioner, förslagskreativitet, alliansbyggande och medial framgång på globala arenor möjligheterna att mobilisera lokalt. Förmågan att bygga kraftfulla allianser som åstadkommer samordnade kollektiva handlingar, tillsammans med förmågan att undergräva motparters allianser är det som i slutändan avgör. Aktörers förmåga att hantera både dialog/förhandling och makt/motstånd avgör utgången, på samma sätt som i andra historiska epoker.

Vad detta leder till är svårt att säga men vi kan spekulera. Dessa globala arenor kanske rent av utgör embryot till ett eller flera framtida "globala parlament": ett för lång tid framöver avlägset komplex av globala institutioner som förhoppningsvis finner en mer demokratisk struktur än de nationellt uppdelade och liberala demokratier vi hittills sett. Antagligen kommer dessa nya demokratiska forum inte att vara platser för "representativ politik" i stil med de nationella partierna utan mer av just det vi ser idag; en deltagarbefrämjande interaktiv politik där grupper och berörda direkt engagerar sig i frågor de upplever är angelägna.

En global kamp kan rimligen inte föras enbart i vissa länder eller enbart i vissa enskilda sakfrågor av enskilda rörelser, oavsett hur stora dessa rörelser är. Men i och med att World Social Forum samlar en "rörelse av rörelser" som är verksam i många olika länder och sakfrågor och att det är ett rörelsenätverk som hyllar mångfald men utsluter gerillakrig, verkar förutsättningarna finnas för en global kamp som både samlar breda allianser och kombinerar många olika fredliga motståndformer.

Samtidigt har denna diskussion visat att denna rörelse av rörelser även präglas av så stora skillnader i politik, metoder och strategi, att det är svårt att föreställa sig en samlad rörelse som enas kring en dagordning och ett handlingsprogram. Man konkurrerar med varandra inte bara i WSF utan även på toppmötesproteserna genom fundamentalt olika dramastrategier. Och Internet gör visserligen global kommunikation möjlig rent tekniskt, samtidigt som just mångfalden och motsättningarna mellan olika former av politik blir ännu tydligare på Internet. Det verkar uppenbart att vi kommer att se många dagordningar och handlingsprogram. På ett plan är detta ett uttryck för den mångfaldens nya globala politik som rörelserna står för, på ett annat plan handlar det om rörelsernas svårigheter att enas i effektiva och pragmatiska allianser.

Den globala rättviserörelsen lever med ett antal svårlösta dilemman som måste hanteras seriöst om rörelsen skall kunna utvecklas till en globalt demokratiserande kraft (Vinhagen 2002; 2003; 2008).

En avgörande fråga handlar om de maktrelationer som finns inom rörelsenätverken, mellan de som har tillgång till globala resurser och de som inte har det. Det är framförallt en maktproblematik mellan rörelser i nord och syd men även en makt-

problematik inom syd mellan de resursstarka lobbyorganisationerna som har kanaler in till regimerna och de gräsrotsrörelser av marginaliserade som inte har det.

Ytterligare en fråga handlar om hur man skall skapa en rörelsedemokratisk representation. Vilka personer och vilka rörelser skall bli rörelsens språkrör? Sju miljarder människor kan inte förhandla med regimerna. Dagens situation, där ett antal globalt etablerade rörelseintellektuella (som Naomi Klein) av media utses till inofficiella representanter, är inte acceptabel. Samtidigt leder demokratiskt ledarskap och representation lätt till en formalism, hierarki och fåtalsvälde.

Jag har i denna artikel argumenterat för hur globaliseringens motsättningar driver fram en struktur som möjliggör en demokratisering. Det enda som rimligen kan förmå globaliseringen att demokratiseras är ett globalt samarbete mellan folkrörelser. Men för att denna demokratisering skall bli möjlig behöver dessa rörelser både bjuda motstånd och utveckla de nödvändiga demokratiformerna. Det blir inte lätt, speciellt med tanke på att rörelsen själv brottas med interna demokratiproblem. Men vem har sagt att det skall vara lätt?

Referenser

- Abrahamsson, Hans (2003) *Understanding World Order and Structural Change: Poverty, Conflict and the Global Arena*. New York: Palgrave.
- Ackerman, Peter & Christopher Kruegler (1994) *Strategic Nonviolent Conflict: The Dynamics of People Power in the Twentieth Century*. Westport: Praeger Publishers.
- Ackerman, Peter & Jack Du Vall (2000) *A Force More Powerful: A Century of Nonviolent Conflict*. New York: St. Martin's Press.
- Bauman, Zygmunt (2000) *Globalisering*. Lund: Studentlitteratur.
- Barber, Benjamin (2000) "Jihad vs. McWorld". I Lechner, Frank J. & Boli, John (red.) (2000) *The Globalization Reader*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Barrow, Clyde W. (2005) "The Return of the State: Globalization, State Theory, and the New Imperialism", *New Political Science*, Vol. 27, No. 2, June.
- Björk, Tord (2002) "Toppmötesprotester 1968–2002". *Miljöförbundets Folkrörelsestudiegruppens rapport 2002:1*. www.folkrörelser.nu (27 feb, 2011).
- Bratton, Michael & Nicolas van de Walle (1997) *Democratic Experiments in Africa: Regime Transitions in Comparative Perspective*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Cassegård, Carl (2010) "Lek och empowerment: De alternativa rummens roll i sociala rörelser", *Sociologisk Forskning* 47 (2):49–72.
- Castells, Manuel (1996) *The Rise of the Network Society. Volume I*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Castells, Manuel (1997) *The Power of Identity. Volume II*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Castells, Manuel (1998) *The End of Millennium. Volume III*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Collier, George A. (1994) *Basta! Land and the Zapatista Rebellion in Chiapas*. Oakland: Food First Books.

- della Porta, Donatella (2007) (red.) *The Global Justice Movement: Cross-national and Transnational Perspectives*. Boulder, CO: Paradigm Publishers.
- Galtung, Johan (2004) "On the Coming Decline and Fall of the US Empire". Transnational Foundation for Peace and Future Research (TFF). Online, www.transnational.org (20 aug, 2011).
- Gills, Barry K. (red.) (2000) *Globalization and the Politics of Resistance*. London: MacMillan Press Ltd.
- Hardt, Michael & Antonio Negri (2000) *Empire*. Cambridge: Harvard University Press.
- Johansen, Jörgen (2009) "Waves of Nonviolence and the New Revolutionary Movements". 46 s. i Matt Meyer & Elavie Ndura-Ouédraogo (red.) *Seeds of new hope: Pan-African peace studies for the 21st century*. Trenton: Africa World Press.
- Katsiaficas, George (1997) *The Subversion of Politics; European Autonomous Social Movements and the Decolonization of Everyday Life*. New Jersey: Humanities Press International.
- Keck, Margaret E. & Kathryn Sikkink (1998) *Activists Beyond Borders: Advocacy Networks in International Politics*. Ithaca: Cornell University Press.
- Klang, Mathias (2006) *Disruptive Technology: Effects of Technology Regulation on Democracy*. Avhandling vid Inst. för tillämpad IT, Chalmers, Göteborgs universitet.
- Kullenberg, Christopher (2010) *Det nätpolitiska manifestet*. Stockholm: Ink Bokförlag.
- Malm, Andreas (2004) *När kapitalet tar till vapen – om imperialism i vår tid*. Stockholm: Bokförlaget Atlas AB.
- Matteoni, Mario (2001) *Internationalen: Fackligt internationellt arbete och Internet*. Stockholm: Atlas Global.
- Peterson, Abby (1997) *Neo-Sectarianism and Rainbow Coalitions: Youth and the Drama of Immigration in Contemporary Sweden*. Surrey: Ashgate.
- Pieterse, Jan Nederveen (2004) *Globalization or Empire?* New York: Routledge.
- Rheingold, Howard (2002) *Smart Mobs: The Next Social Revolution: Transforming Cultures and Communities in the Age of Instant Access*. Cambridge: Perseus Books Group.
- Rydell, Anders & Sam Sundberg (2009) *Piraterna: Historien om The Pirate Bay, Piratpartiet och Piratbyrån*. Stockholm: Ordfront.
- Santos, Boaventura De Sousa (2006) *The Rise of the Global Left: The World Social Forum and Beyond*. London: Zed Books.
- Scholte, Jan Aart (2007) 'Global Civil Society: Opportunity of Obstacle for Democracy'. *Paper for the Committee on Civil Society Research*, Sweden, Januari.
- Sen, Jai; Madhuresh Kumar; Patrick Bond & Peter Waterman (red.) (2007) *A Political Programme for the World Social Forum? Democracy, Substance and Debate in the Bamako Appeal and the Global Justice Movements*. New Delhi och Durban: CA-CIM och CCS.
- Stallman, Richard M. (2004) *Free Software: Free Society*. Redigerad av Riyaz Usman. Thrissur, India: Altermedia.

- Tilly, Charles (2004a) *Contention & Democracy in Europe 1650–2000*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Tilly, Charles (2004b) *Social Movements 1768–2004*. Boulder: Paradigm Publishers.
- Tilly, Charles (2008) *Contentious Performances. Cambridge Studies in Contentious Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Thörn, Håkan (2006) *Anti-Apartheid and the Emergence of A Global Civil Society*. New York: Palgrave.
- Vaidhyathan, Siva (2004) *The Anarchist in the Library: How the Clash Between Freedom and Control is Hacking the Real World and Crashing the System*. Basic Books. New York: Perseus Books Group.
- Wallerstein, Immanuel (2003) *Decline of American Power: The U.S. in a Chaotic World*. New York: New Press.
- Walzer, Michael (ed.) (1998) *Toward a Global Civil Society*. Oxford: Berghahn Books.
- Wennerhag, Magnus (2009) *Den globala rättviserörelsen*. Stockholm: Atlas.
- Wettergren, Åsa & Andrew Jamison (red.) (2006) *Sociala rörelser: Politik och kultur*. Lund: Studentlitteratur.
- Whitaker Ferreira, Francisco (2006) *Towards a New Politics: What Future for the World Social Forum?* New Delhi: Vasudhaiva Kutumbakam.
- Vinthagen, Stellan (2002) ”Motståndets globalisering”. I Mikael Löfgren & Masoud Vatankhah (red.) *Vad hände med Sverige i Göteborg*. s. 240–263. Stockholm: Ordfront Förlag.
- Vinthagen, Stellan (2003) ”Motståndet mot den nya världsordningen”. I Janne Flyghed & Magnus Hörnqvist (red.) *Laglöst land*. s. 232–264. Stockholm: Ordfront.
- Vinthagen, Stellan (2005) *Icke våldsaktion – En social praktik av motstånd och konstruktion*. Filosofie doktorsavhandling. Inst. för freds- och utvecklingsforskning (PADRIGU). Göteborg: Göteborgs Universitet.
- Vinthagen, Stellan (2008) ”Is the World Social Forum a Democratic Global Civil Society?”. *Societies without Borders*. v.3, #1, Brill.
- Vinthagen, Stellan (2011) ”International law, legal mobilization and resistance movements”. Manuskript som är under review.
- (The) Yes Men (2004) *The Yes Men: The True Story of the End of the World Trade Organization*. New York: The Disinformation Company Ltd.

Författarpresentation

Stellan Vinthagen är lektor och docent i sociologi vid Högskolan Väst, samt ledare för forskningsprogrammet Motståndets globalisering (VR, 2011–2015) vid Institutionen för globala studier, Göteborgs universitet. Kontaktadress: stellan.vinthagen@resistancestudies.org
resistancestudies.org Hemsida: www.resistancestudies.org